

מחמת הרגל, כזה ס'ל להמג'ל שיש לסמוך על הצ"ח ויניח ^{הפסוק} פסוקה שהפך לא יוליא עוד רוח רע וזה אסור בשבת, חפלין בשמאל כל אדם. ואם כן גם בגדון דידן נמי, יש לנרף גם מחשבת אציו שמה שכוחה בשמאלו בל לו מחמת הרגל, ומכל הלין טעמי הוריתי שיניח חפלין בשמאל כל אדם.

הפסוק

סימן נט

הפסוק

ב"ה י"ד מרחשון תשי"ד ירושלים עיה"ק ת"ו

נתעוררתי ע"י הרכ"ג מ"ה ראובן קרישענסקי נ"י
אם מותר להשים בשבת איזה אצקה לחוך
הפחמקאות, כדי להעביר הריח הרע מן רגלים המזויפות.
והציע הרב הנזכר דעתו, כי לפי מה שפסק בשו"ע או"ח
סי' שכ"ח סעי' ל"ו ומקורו מהרי"ף והרא"ש פרק שמנה
שראים בשם החוספתא דאסור ללעוס מלעכי לרפואה ואם
משום ריח הפה מותר, ה"ל דמותר להשים אצקה משום
ריח הרגלים. אמנם עורר שוב הרב הנזכר ממנו דאיתא בסי'
ש"ג סעי' ע"ו דיוולא אשה צלפול וגרגיר מלח וכלל בושם
שחתן לחוך פיה וכללד שלא התנס לכתחלה בשבת ואם נפל
לא תחזיר, ופליגי רבוחא בטעם האיסור, הר"ר פורת בתום'
שבת דף ס"ד ע"ב ד"ה וכללד שלא חתן וכו' ס'ל שהוא
גזירה משום שחיקת סממנים כיון דלרפואה הוא, והתוס'
שם נחלקו עליו וס'ל שאינו אסור משום רפואה אלא מפני
שנראה כמערמת להוליא. ובגמ' שם מצואר דלפול לחוך
פיה הוא לריח הפה, וא"כ פליגי הר"ר פורת ותוס' כזה
אם יש בהעברת ריח הפה משום רפואה, ואין צלשון הש"ע
הכרע כמאן ס'ל אלא דהמג'ל סי' ש"ג אוח י"א כתב
דהעיקר כמ"ש החוס' דטעם האיסור הוא משום שנראה
כמערמת להוליא ואין שם רש"י והרא"ש כתבו כן, אכן
הגמ' שם כתב (ובוא דפוס יבאניסבורג אות ל"ז ובדפוס
לעמבערג ליחי') דהעיקר כדעת הר"ר פורת דהאיסור משום
רפואה, ואין שם אמנם החוס' בשבת ס"ד ע"ב דחו דברי הר"ר
פורת אבל בעירובין דף ק"ב ע"ב ד"ה מחזירין ס'ל כותלי,
וכן לין הגמ' שם דרש"י צלמו אע"פ שבעירובין שם פירש
הטעם דאין מחזירין רע"י במדינה גזירה שמה ימרח והוא
דלא כהר"ר פורת, חזר בו בבינה דף י"א ע"ב ופירש האיסור
משום רפואה והיינו כהר"ר פורת. נמלינו למדים דפליגי
ראשונים ואחרונים כהא מילתא אם יש בהעברת ריח משום
רפואה. ומעתה הקשה הרב הנזכר על הר"ר פורת והבולכים
בשיטתו שאסור העברת ריח משום רפואה איך יפרנסו הכוה
דמותר ללעוס מלעכי לריח הפה, שהוא מן החוספתא והביאה
הרי"ף והרא"ש כנ"ל.

ואחר העיון מלאתי שכבר עמד על זה רעק"א ז"ל בתום'
למשניות פ"ו דשבת ובחידושויו לש"ע או"ח סי'
שכ"ח סעי' ל"ו (בדפוס יבאניסבורג ובדפוס לעמבערג ליחי')
והניח בל"ע. וגראה לישב הקושיא בדרך זו, כי ריח הפה
הוא חולי ורפואתו אסור בשבת, אבל רפואה פירושה

ומעתה מיושב דבר זה היטב, כי י"ל שמלעכי אינו מרפא ריח
הפה אלא שריחו דוחה הריח הרע, כמצואר בסי'
ר"ו סעי' ג' שמצרכים על מלעכי צורא עליו בשמים, ופל כן
מותר ללעוס מלעכי בשבת אם אין כוונתו אלא לריח הפה. אבל
פלפל וגרגיר מלח ובושם המזכרים בסי' ש"ג ל"ל שיש בהם
סגולה שמרפאים ריח הפה מחמת תריפותה, תדע שהרי
ודאי מלח אין לו שום ריח וכתב הרמב"ם פ"ט מה' שבת
הי"ב שגם גרגיר מלח מותר לריח הפה וכ"כ גם בפי'
המשנה פ"ו, ואם כי בגמ' ליתא הכי אלא דגרגיר מלח טוב
לדורשני ופירש"י לחולי השיניים, ל"ל דהרמב"ם היתה לו
גירסא אחרת בגמ' או שמפרש שמלח טוב גם לריח הפה
וגם לדורשני, ויהי איך שיהי עכ"פ הרמב"ם מפרש שגם
גרגיר מלח טוב לריח הפה ואין נמלח ריח ואין המלח דוחה
ברוחו, ועל כרחק שהמלח צמולתו מרפא ריח הפה, ומלח
יעיד על פלפל ובושם שהם מרפאים ריח הפה ולא שדוחים
ברוחם את ריח הפה שלא יורגש, וזה אסור בשבת.

דעתה לענין אם מותר לחת אצקה לחוך הפחמקאות להעביר
הריח הרע, לר"ך לגבר אם אצקה זו מרפאה ריח
הרגלים או אינה אלא דוחה הריח, או שמה אינה אלא
מנקת את הרגלים מן הזיעה. וכמדומה לי האצקה מרפאה
את הרגלים מהריח הרע, כי המשתמש זמן מה באצקה
חדלות הרגלים מלחזיע ואפי' אם מפסיק בשימוש האצקה,
ואם כן לדעת הר"ר פורת יש לאסור. והעכ"ל היא להשים
האצקה לחוך הפחמקאות בערב שבת וללשש, כי אז אפי'
פושט אוחס וחוזר ולושש בשבת לית לן בה. כי אפי' אם
נדון את זה כרע"י שנפלה לית לן בה, ולא מיעביא לדעת
המג'ל סי' שכ"ח אות כ"ו דס"ל שאין איסור בהחזרת
רע"י במקום שאין לחוש שמה ימרח ודאי שאין כאן שום
לד איסור, אלא אפי' לדעת הר"ר פורת דקיימנין אליבי דס"ל
שהאיסור בחזרת רע"י הוא משום רפואה וכמו שזיינתי לעיל
מהתוס' וביאורי הגמ' א"ל, הנה האצקה הזאת היא בחוך
הפחמקאות והרי לא פירשה על גבי קרקע אלא על גבי כלי
ופשוט שמותר לחזור ללבוש הפחמקאות בשבת, כי הפחמקאות
אינו לובש משום רפואה אלא משום מלבוש, וא"כ האצקה
שבהן אינה אלא פרישה על גבי כלי ואין בזה שום חשש.

שוב הרייתי הדברים לפני הגאון שר החורב מעשענין
שליט"א (ז"ל) ואמר לי שדברי נפרכים מהגמ' כתובות
דף ע"ה ע"א דאיתא התם לענין כהן שיש לו ריח הפה
אפשר דנקיע פלפול צפומי ועבד עבודה ופירש"י אבל גבי
אשה שמדבר עמה תמיד לא אפשר עיי"ש, הרי פלפל אינו
אלא דוחה הריח לשעה ואינו מרפא. ודנתי לפניו שדברי לא
נפרכו בזה, כי לא מסתבר שיועיל לכהן בשעת עבודה מה
שריח הפה שלו נדחה ע"י ריח טוב שהוא יותר חזק, ומסתבר

כהכרעת הגרש"ז צו"ע שלו סי' קפ"ח סוף אות י', ויש לזכור להחזיר כחמיהם גם צ' נקיים ואפי' צ' ימים הראשונים. ע"כ הנהגה היא שכל צדדי צעונים ויהי עוד סניף להחזיר.

עוד יש מקרים שמוציא ליתב שקרוב למראה אדום או שחור והוא רגילה צדק, והחכם המורה מדקדק במראה ומחליט שאין זה מראה דם לא אדום ולא שחור ומעבר האשה, ומי"מ כיון שהמראה על הגבול מורים לה ללבוש צדדי צעונים להוסיף סניף להחזיר, וראיתי שמעין זה היא השאלה במהרש"ם ח"ג סי' ק"ל.

אבל בנידון דידן שהיא רגילה במראה צריון וכבר נחזר צריון גמור שאין צו שום דבר של אדמית או שחירות, וכפי מה שאני מבין מתוך מכתבו, האשה כבר יכלה הספק מלבה כי כבר הראתה המראה לחכם כמה פעמים ורגילה כבר צד ויודעת ומצחינה היטב שזה אך צריון צדי שום דבר אדמית או שחירות. לדעתי ע"כ יותר שחשמוך על עצמה, וכל פטם שחורה מראה זה חדש שהיא עושה ואין לזכר בשאלת חכם, ולא תחדל מללבוש לבנים שהוא חיון חז"ל להשמר ממראה אסור, ובמקום שאין לזכר אין לשנות חקת חז"ל.

והנני כזה דו"ש ומצד אחריו כל ע"כ סלח

סימן סא

ב"ה ב' אייר תשכ"ט לונדון תצ"א.

אשה אשר ע"צ'ה הם במלך קשה, וגם יש לה מחלה לב רגילה, ושניהם גם רופא העצבים וגם רופא הלב אומרים שאל תתעצב וישפיע הדבר לרעה על צריאותה, ורופא הלב גם אומר שחיה סכנה לחיה, ואמנם כאשר כל האמצעים למניעת הריון אין צהם צעירות גמורה, דעת הרופאים שיש לעשות לה יחוס שלא תוכל להתעצב, דהיינו לסרס אותה. וסירוס זה אפשר לחקו שוב על ידי יחוס, אלא שאין חיון זה מלילית תמיד. גם האשה בעצמה אינה סומכת על שום דבר של מניעת הריון ונוהגת פרישות כבר יותר משנה וגם זה משפיע לרעה על צריאותה. וגם האשה השאלה אם במלך כזה יש להחזיר לה הניחוח, דהיינו סירוס אשר יחוס שאפשר לחקו שוב וגמלא שאינו אלא סירוס זמני. והדרך היא ששונים חתך בחוד השבילים להפסיק אותם, ולפעמים עולה ביד הרופאים שוב לחזר אותם.

והנה איחא צ"ע אה"ע סי' ה' סוף סעי' י"א דהמסרם אח הנקבה בין באדם בין בשאר מינים פטור אצל אסור, ושם סוף סעי' י"ב דאשה מותרת לשחות כוס עיקרין כדי לסרסם שלא חלה. ושתי ההלכות הן גם ברמב"ם פט"ז מה' איסורי ביאה ה' י"א וה"ל י"ב, וברמב"ם איחא רק דהמסרם אח הנקבה פטור אלא שהמ"מ פירש אח דצרי פטור אצל אסור, והוא על פי מה דאיחא צ"ע אין

שפועלת הפלפל הוא להכריח היות הרע, ואע"פ שאינו אלא לשעה מועיל להכונה, וכגון זה אסור בשבת לדעת הר"ר פורת. אצל פועלת המלטי היא שריתו העוז דוחה היות הרע חזר מותר בשבת לכולי עלמא, ולכן גם לא החזר שהכחן ילעום מלטי ויעצור עצודה, כי אין זה מועיל לכהן הואיל ואין רוח הרע נכרת אלא רק נדחה.

נחזור לדברינו דלפי זה יש איסור לחזר אצקה בשבת לרגלים מועדות, אמנם הואיל ואין זה אלא לדעת הר"ר פורת ופליגי החוס' עלי' וגם המג"א סי' ש"ג אות י"א נוטה לדברי החוס', מי שרוצה להקל אין מניחין אותו, אצל הסברה הפשוטה לחוש לדעת הר"ר פורת ולהחמיר במקום שאפשר, וכמו שנתבאר.

סימן ס

ב"ה יום ועש"ק תצוה תשכ"ט לונדון תצ"א.

לכב' הרה"ג מו"ה גרשון לופיאן שליט"א.

אחדשה"ט. יקרתו הביעני וידבר שאלתי באשה שרגילה מאד שיואל ממנה מראה צריון וכבר הראתה לחכם כמה פעמים וכל פעם ה' כשר בהלטה, ואמנם אין האשה סומכת על עצמה ולכן היא מוכרחת ללכת אל החכם כמה פעמים במשך ז' נקיים שלה, ומסתפק ב' אולי יש להחזיר לה ללבוש צדדי צעונים אף צ' נקיים כדי להגילה משאלת הכתמים.

וכבר צ"ן כ' שהפחתי חשיבה סי' ק"ל אות כ"ב וכן החכ"א כלל ק"ז אות ח' אומרים ללבוש צדדי צעונים צ' נקיים, וגם צ"ן שהמהרש"ם ח"א סי' פ"א וח"ג סי' ק"ל מחזיר לעת הצורך ללבוש צדדי צעונים אף צימי ליצונה.

והנה מנהג צעלי הוראה כזה כפי מה שראיתי אצל רבני קשישתי צירושלים עיה"ק ח"ו, שאם יש לזכר גדול מורים ללבוש צדדי צעונים אף צימי ליצונה. ולזכר גדול פירשו שהאשה רגילה בכתמים והם יותר מכגרים ולרובים לעברה משום שיש לה מכה כזו או שיש לה מה שקוראים פארפאלל שאם לא נעבר כחמי' צ' נקיים לא תוכל ליעבר כלל. וכמו דחזין צ"ע סי' ק"ז סוף אות י"ג דא"ע שחולק על הרמ"א וס"ל לא לתלות צ' ימים הראשונים אפי' במכה שנגופה, מ"מ מודה ל' להרמ"א במלכה שיחתי וכיני ודם יולא ממנה תמיד שמעברים כתמי' אפי' צ' ימים הראשונים, ומציא בן מהצ"ח. אמנם דבר זה לא שכיח כלל שאשה לא תוכל להשתמר מכתמים ע"י מכה חילונית שנגופה, ויותר שכיח הדבר צגשים שיש להם מכה באותו מקום והמכה גורמת שרגילה בכתמים תדיר, ובאשה כזו מעברים הכתמים כמבואר ברמ"א סי' קפ"ז סוף סעי' ה' ובש"ך שם אות כ"ה, ובכגון זה יש לזכר לעבר גם צימי ליצונה. וכן גם שכיח צגשים שיש להם פארפאלל שרגילות בכתמים, ומחזירים כחמיהם